

Lovforslag nr. L 187. Fremsat den 27. januar 1994 af justitsministeren (Erling Olsen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven og lov om udgifterne i strafferetsplejen

(Hæleri med hensyn til indsmugling af særlig grov karakter og afsoningsomkostninger m.v.)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 886 af 30. oktober 1992, foretages følgende ændringer:

1. I § 40 a og § 61 a udgår: »tidsbestemt«.
2. I § 284 ændres »eller røveri« til: », røveri eller overtrædelse af § 289, 2. pkt.,«.
3. I § 285, stk. 1, indsættes efter »røveri«: »eller overtrædelse af § 289, 2. pkt.,«.
4. I § 289, 2. pkt., ændres to steder »§ 123« til: »§ 73«.

§ 2

I lov om udgifterne i strafferetsplejen, jf. lovbekendtgørelse nr. 744 af 6. november 1986, ophæves § 7.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 1994.
Stk. 2. Udgifter, som påløber inden denne lovs ikrafttræden, og er omfattet af § 7 i lov om udgifterne i strafferetsplejen, jf. lovbekendtgørelse nr. 744 af 6. november 1986, henregnes uanset bestemmelsen i stk. 1 fortsat til sagsomkostningerne.

§ 4

§ 1 gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget omfatter to forslag på strafferettens område.

Lovforslaget indeholder således – på baggrund af Folketingets drøftelser om hvidvaskning af penge – et forslag til tilføjelse til straffelovens hæleribestemmelse, således at også hæleri med hensyn til udbyttet fra en overtrædelse af straffelovens § 289, 2. pkt., om groft smugleri kriminaliseres. Desuden behandles spørgsmålet, om et tilsvarende hæleriansvar bør indføres med hensyn til udbyttet fra overtrædelse af § 289, 1. pkt., om groft skattesvig. Denne del af lovforslaget er nærmere omtalt under pkt. 2.

Endvidere foreslås strafafsoneres pligt til at betale afsoningsomkostninger ophævet. Dette forslag bygger på en indstilling i betænkning nr. 1181/1989 om en lov om fuldbyrdelse af straf m.v., som er afgivet af en arbejdsgruppe under Straffelovrådet. Det foreslås desuden at ophæve en særlig bestemmelse i loven om udgifterne i strafferetsplejen, hvorefter udgifter til befording for de i strafferetsplejens tjeneste virkende embedsmænd henhører under straffesagens omkostninger. Denne del af lovforslaget er nærmere omtalt under pkt. 3

2. Hæleri med hensyn til indsmugling af særlig grov karakter

2.1. Indledning

EF's Ministerråd vedtog den 10. juni 1991 direktiv 91/308/EØF om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge.

Ved direktivet fastsættes en række minimumsregler, hvorved kredit- og finansieringsinstitutter, herunder livsforsikringselskaber, pålægges pligt til dels at påse, at forretningskunders identitet oplyses, dels at undersøge og anmelde forhold til politiet, der mistænkes for at kunne have tilknytning til hvidvaskning.

I henhold til direktivet skal medlemsstaterne drage omsorg for, at hvidvaskning af penge, således som

dette er defineret i direktivet, forbydes. Ved hvidvaskning af penge forstås i direktivet en forsætlig handling, der har til formål at fortie eller tilsløre den illegale oprindelse af penge eller andre formuegoder. Det er overladt til medlemsstaterne at definere den lovovertrædelse, der danner baggrund for hvidvaskningen. Handel med narkotika skal dog medtages.

Direktivet er gennemført i dansk ret ved lov nr. 348 af 9. juni 1993 om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge. Om lovforslaget henvises til Folketingstidende 1992/93, tillæg A, sp. 307 ff.

Indtil lovens vedtagelse var der ikke i dansk ret lovregler, der særligt regulerede hvidvaskning af penge.

Hvidvaskning af udbyttet fra strafbare aktiviteter er i et vist omfang kriminaliseret i straffeloven. Straffelovens § 191 a om narkotikahæleri omfatter således forsætlig hjælp til hvidvaskning af udbytte fra grovere narkotikakriminalitet. Straffelovens § 284 om hæleri med hensyn til tyveri, ulovlig omgang med hittegods, underslæb, bedrageri, databedrageri, afpresning, skyldnersvig eller røveri omfatter formentlig alle former for forsætlig hjælp til hvidvaskning af udbytte fra de nævnte forbrydelser. Ved straffelovens § 303 kriminaliseres visse former for groft uagtsomt hæleri i forbindelse med berigelsesforbrydelser. Desuden kriminaliseres ved straffelovens § 300 c visse former for forsætlig eller groft uagtsomt hæleri med hensyn til straffelovens § 282 (åger), § 300 a (visse bedragerilignende forhold) og § 300 b (visse ågerlignende forhold).

Ved affattelsen af loven om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge har man anvendt direktivets definition af »hvidvaskning« af penge. Der henvises herved til Folketingstidende 1992/93, tillæg A, sp. 307.

Ifølge lovens § 2 forstås herefter ved hvidvaskning i lovens forstand: »Konvertering, overførsel, erhvervelse, besiddelse eller anvendelse af formuegoder eller fortielse eller tilsløring af deres art, oprindelse, lokalisering, bevægelser og ejerforhold samt forsøg herpå eller medvirken hertil med viden eller formod-

ning om, at formuegoderne stammer fra overtrædelse af straffeloven.«

Ved henvisningen til straffeloven er det fastlagt, hvilke kriminelle handlinger hvidvaskningstransaktioner kan hidrøre fra.

Under udvalgsbehandlingen af lovforslaget om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge blev der rejst spørgsmål om, hvorvidt hvidvaskning af udbyttet fra en overtrædelse af straffelovens § 289 om grov skattesvig i henhold til skattekontrolloven og grov indsmugling efter toldloven er strafbar efter dansk ret.

Justitsministeriet oplyste i den anledning, at såfremt hvidvaskningen foretages af den person, der har begået skattesvigen eller smuglerforholdet eller medvirket hertil, omfattes den pågældende af strafansvaret efter straffelovens § 289. Afsløres det pågældende straffbare forhold således f.eks. ved indberetningen fra en bank om mistanke om hvidvaskningsaktivitet efter lovforslagets regler, kan politiet og anklagemyndigheden efterforske forholdet og tiltale den pågældende.

Har den person, der foretager hvidvaskningen, hverken begået den grove skattesvig eller smuglerforholdet eller medvirket hertil, er selve hvidvaskningen af udbyttet ikke strafbar efter straffelovens regler. Hvidvaskning af udbyttet fra en overtrædelse af straffelovens § 289 er imidlertid omfattet af lovforslaget (den vedtagne lovs § 2) om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge, idet hvidvaskning efter lovforslaget foreligger, såfremt »formuegodet stammer fra en overtrædelse af straffeloven«. Herefter vil der også være indberetningspligt om mistænkelige transaktioner efter lovforslaget i tilfælde, hvor mistanken er rettet mod hvidvaskning af udbytte hidrørende fra en overtrædelse af straffelovens § 289. Lovforslagets indberetningspligt vil således kunne føre til strafforfølgning, ikke blot af hvidvaskeren i det omfang, hæleri med hensyn til hovedforbrydelsen er kriminaliseret i straffeloven, men tillige af den, der er ansvarlig for hovedforbrydelsen, dvs. skattesvigeren og smugleren.

Selv om hvidvaskning af pengeudbyttet fra en overtrædelse af straffelovens § 289 således var omfattet af lovforslaget om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge, blev der under udvalgsbehandlingen af lovforslaget fremsat ønske om ændring af straffeloven, således at bestemmelsen om hæleri (§ 284) udvides til at omfatte hæleri med hensyn til indsmugling af særlig grov karakter.

På den baggrund anføres følgende i Erhvervsudvalgets tilføjelse til tillægsbetænkning af 29. april 1993:

»Justitsministeren har over for udvalget oplyst, at Justitsministeriet til efteråret vil fremsætte forslag til ændring af straffeloven, således at bestemmelsen om hæleri (§ 284) udvides til at omfatte hæleri med hensyn til indsmugling af særlig grov karakter, jf. straffelovens § 289. Herved vil hæleri med hensyn til pengeudbyttet fra sådan indsmugling blive strafbelagt, således at også denne form for hæleri direkte omfattes af lovforslagets § 2.

Det vil endvidere blive overvejet, hvorvidt straffelovens hæleribestemmelse tillige bør omfatte vinding, der hidrører fra skattesvig af særlig grov karakter, jf. straffelovens § 289.«

Der henvises til Folketingstidende 1992/93, tillæg B, sp. 1387.

Denne del af lovforslaget har således baggrund i tilkendegivelserne under udvalgsbehandlingen af lovforslaget om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge.

Om lovforslagets nærmere indhold og rækkevidde henvises til pkt. 2.3 og 2.4.

2.2. Gældende ret

Straffelovens § 289 har følgende ordlyd:

»§ 289. Med fængsel indtil 4 år straffes den, der gør sig skyldig i skattesvig af særlig grov karakter, jf. skattekontrollovens § 13, stk. 1. På samme måde straffes den, der gør sig skyldig i indsmugling af særlig grov karakter, jf. toldlovens § 123, stk. 2, smh. med stk. 1, eller den, der gør sig skyldig i en tilsvarende overtrædelse af toldlovens § 123, stk. 3.«

Ved lov nr. 519 af 13. december 1972 blev de bestemmelser i toldlovens § 123, som straffelovens § 289 henviser til, flyttet til toldlovens § 117. De pågældende bestemmelser findes nu i toldlovens § 73, jf. lov nr. 1116 af 22. december 1993.

Ifølge skattekontrolloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 635 af 27. juli 1993, § 13, stk. 1, straffes for skattesvig den, der med forsæt til at unddrage det offentlige skat afgiver urigtige eller vildledende oplysninger til brug ved afgørelse af, om en person er undergivet skattepligt, eller til brug ved afgørelse af skatteansættelse eller skatteberegning.

Efter toldlovens § 73, stk. 2, sammenholdt med stk. 1 straffes for smugleri den, der med forsæt til at undgå betaling af told eller afgifter foretager én eller flere af følgende handlinger:

»1) Undlader for de statslige told- og skattemyndigheder at angive varer, der indføres til eller udføres fra det danske toldområde eller fraføres eller tilføres en frihavn, et frilager eller et toldoplæg i det danske toldområde, når en sådan angivelse

- er foreskrevet i denne lov eller de i medfør af loven fastsatte forskrifter.
- 2) Fjerner varer, der er under toldlukke.
  - 3) Bruger eller forbruger uberigtigede varer, jf. dog § 3 og § 46.
  - 4) Bruger eller forbruger varer, der er fritaget for told og afgifter efter § 58.
  - 5) Sælger eller på anden måde overdrager varer, der er fritaget for told og afgifter efter § 58 og § 59 i strid med de for told- og afgiftsfriheden fastsatte betingelser.
  - 6) Tilbagefører fra et befordringsmiddel eller på anden måde tilbageholder varer, der er angivet til udførsel mod godtgørelse af eller fritagelse for told eller afgifter uden at angive dette for de statslige told- og skattemyndigheder.«

Efter toldlovens § 73, stk. 3, straffes den, «der forsætligt eller groft uagtsomt sælger eller på anden måde overdrager, køber eller på anden måde erhverver, modtager, transporterer eller opbevarer indsmuglede varer».

De i toldlovens § 73 beskrevne forbrydelser suppleres af toldlovens § 75 om anvendelse af dansk fartøj til erhvervsmæssigt smugleri af alkoholholdige varer til fremmede stater, som har ratificeret den i Helsingfors den 19. august 1925 undertegnede konvention om bekæmpelse af smugleri af alkoholholdige varer.

Der henvises desuden til bestemmelserne i toldlovens §§ 76 og 78 om strafansvar efter toldloven for visse forsætlige og groft uagtsomme forhold vedrørende afgivelse af urigtige og vildledende oplysninger eller opbrydning og fjernelse af toldlukke m.v.

Straffelovens § 289 blev indsat i straffeloven ved lov nr. 550 af 22. december 1971 om ændring af borgerlig straffelov (skattesvig og indsmugling). Om baggrunden for lovforslaget henvises til Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 231-240. Det fremgår heraf, at lovforslaget var led i en samlet skærpelse af sanktionerne over for skattesvig, indsmugling og de forhold, der efter toldloven straffes som indsmugling. Lovforslaget blev i første række motiveret med, at man ikke mente at kunne bortse fra muligheden af, at en straffebestemmelses placering i straffeloven frem for i en særlov øger den præventive virkning af bestemmelsen.

Parallelt med lovforslaget om ændring af straffeloven behandledes i Folketinget et forslag til lov om ændring af bl.a. skattekontrolloven, hvorved denne lovs § 13 fik sin nuværende affattelse. Om dette lovforslag henvises til Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 112-113 og sp. 119-122, og til lov nr. 539 af 17. december 1971 om ændring af lov om selvangivelsen af indkomst og formue, om foranstaltninger

til kontrol med selvangivelsen og om straffen for skattesvig m.v. (straffebestemmelser vedrørende skattesvig, tillægsskat m.v.).

Der henvises endvidere til bemærkningerne til forslaget til lov om ændring af straffeloven, Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 236, hvoraf fremgår, at man med forslaget til § 289 ikke blot lagde op til en isoleret overførsel af særlovgivningens straffebestemmelse om skattesvig til straffeloven. Man ønskede som tidligere nævnt tillige en skærpelse af strafferammen for skattesvig fra den hidtidige: »bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år« til »fængsel indtil 4 år«, idet den hidtil gældende strafferamme fandtes utilstrækkelig ved strafudmålingen i de særlig grove tilfælde.

På tidspunktet for behandlingen af lovforslaget om ændring af straffeloven var der i den da gældende toldlovs (lov nr. 524 af 18. december 1970) § 123, stk. 2, en strafferamme på 4 års fængsel for indsmugling begået under skærpene omstændigheder. Den samme strafferamme var gældende med hensyn til forsætlig eller groft uagtsom erhvervelse, modtagelse m.v. af indsmuglede varer, jf. den da gældende toldlovs § 123, stk. 3. Om baggrunden for denne bestemmelse henvises til Folketingstidende 1969/70, tillæg A, sp. 3846. Det fremgår heraf, at man med strafferammeskærpelsen i toldloven i 1970 tilsigtede at styrke såvel det specialpræventive som det generalpræventive sigte med straffebestemmelsen.

2.3. Særligt om hæleri med hensyn til skattesvig og indsmugling

Spørgsmålet om at indsætte bestemmelser i straffeloven om straf for skattesvig og indsmugling blev rejst i Folketinget allerede i 1970 i forbindelse med behandlingen af et privat lovforslag om ændring af straffeloven med henblik på forbrydelser mod skatteloven, jf. Folketingstidende 1969/70, sp. 6700-6724.

Hverken under behandlingen af dette private lovforslag eller under det senere lovforberedende arbejde vedrørende straffelovens § 289 ses der imidlertid at være lagt op til en yderligere kriminalisering af skatte- og toldsvig i form af et efterfølgende strafansvar for hæleri med hensyn til *udbyttet* ved de pågældende forbrydelser.

Hæleri med hensyn til indsmuglede varer var således allerede ved affattelsen af forslaget til straffelovens § 289 kriminaliseret, idet toldloven, jf. lov nr. 524 af 18. december 1970, § 123, stk. 3, som nævnt under pkt. 2.2, bestemte, at straf af bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år, under skærpene omstændigheder indtil 4 år, kunne idømmes den: »der sælger eller

på anden måde overdrager, køber eller på anden måde erhverver eller modtager, transporterer eller opbevarer indsmuglede varer, uagtet han er vidende eller har formodning om eller burde have formodning om, at varerne er indsmuglet.«

Endvidere fremgår det af debatten om det private lovforslag om forbrydelser mod skatteloven, at de overvejelser, der senere mandede ud i straffelovens § 289, i det væsentlige var båret af et ønske om at kunne komme skattesnyderiet til livs ved at udsætte skattesnyderen og den, der erhvervsmæssigt bistår i forbindelse med skattesnyderiet, for et strafansvar, ikke blot efter særlovgivningen, men – som et betydeligt skærpet strafansvar – efter straffeloven.

Den af Justitsministeriet den 1. august 1973 nedsatte arbejdsgruppe, der afgav betænkning om straffebestemmelser i skatte-, afgifts- og tilskudslovgivningen (betænkning nr. 932/1981), overvejede under behandlingen af spørgsmålet om gennemførelsen af en selvstændig straffelovsbestemmelse om særlig grove overtrædelser af afgiftslovgivningen, hvorvidt der samtidig var anledning til at stille forslag om en bestemmelse om strafansvar for hæleri i forbindelse med afgiftsunddragelse. Det fremgår af betænkningen (jf. side 189 og 215), at man undlod at stille forslag om en sådan bestemmelse, da der efter arbejdsgruppens opfattelse næppe var noget særligt praktisk behov for at kunne straffe hæleri med hensyn til afgiftsunddragelser.

2.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har på den anførte baggrund overvejet spørgsmålet om kriminalisering af hæleri med hensyn til udbyttet ved en overtrædelse af straffelovens § 289.

Et hæleriansvar kan tænkes dels efter straffelovens § 284 om forsættligt hæleri, dels efter straffelovens § 303 om visse former for groft uagtsomt hæleri.

Efter straffelovens § 284 straffes den, der »modtager eller skaffer sig eller andre del i en ved tyveri, ulovlig omgang med hittegods, underslæb, bedrageri, databedrageri, mandatsvig, afpresning, skyldner-svig eller røveri erhvervet *vinding*, samt den, som ved fordølgelse, hjælp til afhændelse eller på lignende måde virker til at sikre en anden *udbyttet* af en sådan forbrydelse«.

Strafansvaret efter straffelovens § 303 omfatter den, der »udviser grov uagtsomhed ved at tilforhandle sig eller på anden lignende måde modtage ting, der er erhvervet ved en berigelsesforbrydelse«.

Genstanden for hæleriet – »vindingen«, »udbyttet« eller »tingen« – kan formentlig efter begge bestemmelser være penge, der stammer fra en af de i

bestemmelserne nævnte berigelsesforbrydelser. Forudsætningen for, at hæleri kan komme på tale, er imidlertid, at pengeudbyttet kan identificeres som hidrørende fra førforbrydelsen. Såfremt dette er tilfældet, vil et hæleriansvar i princippet også kunne gøres gældende i tilfælde, hvor det direkte udbytte har været genstand for videre omsætning, forudsat at pengene fortsat kan identificeres som hidrørende fra den oprindelige berigelsesforbrydelse.

Genstanden for hæleriet er i de typiske tilfælde fysiske genstande, der i reglen uden besvær lader sig identificere, f.eks. sølvtoj, cigaretter, checkblanketter, bankbøger m.v. Selv om rede penge antageligt også kan være genstand for hæleri, spiller det en afgørende rolle for hæleriansvar med hensyn til rede penge, at der ved omsætning af penge gælder en særlig vidtgående eksstinktionsregel. Har erhververen således i kraft af formueretlige regler eller principper vundet ret til en pengesum, idet den pågældende ved erhvervelsen var i god tro om pengeudbyttets herkomst, vil der ikke efterfølgende kunne gøres et hæleriansvar gældende. Hæleriansvar er også udelukket, selv om erhververen omsætter pengene efter at være blevet klar over deres ulovlige herkomst. Det skyldes, at der efter eksstinktionen ikke længere rent objektivt foreligger en underliggende berigelsesforbrydelse.

For så vidt angår *toldsvig*, er hæleri i de praktisk forekommende tilfælde, dvs. omsætningen af de indsmuglede varer, allerede kriminaliseret, jf. toldlovens § 73, stk. 3, og straffelovens § 289. Et yderligere hæleriansvar efter straffelovens § 284 vil herefter alene omfatte den vinding – typisk i form af rede penge – der påviseligt er trådt i stedet for de indsmuglede varer.

Det må ved hæleriansvarets rækkevidde tages i betragtning, at et evt. hæleriansvar for *smugleren* med hensyn til det pengeudbytte, som smugleren har opnået ved salg eller anden overdragelse af de indsmuglede varer, absorberes af ansvaret for selve indsmuglingen efter toldlovens § 73, stk. 2. Et evt. hæleriansvar med hensyn til det pengeudbytte, som en *hæler* har opnået ved overdragelse af indsmuglede varer, bliver opslugt af det særlige hæleriansvar for selve varerne efter toldlovens § 73, stk. 3. Et selvstændigt hæleriansvar vil herefter kun kunne komme på tale i de marginale tilfælde, hvor det kan påvises, at en *udenforstående* af smugleren eller en anden overdrager (hæler) har modtaget netop det pengeudbytte (eller en del af dette), der stammer fra overdragelsen af de indsmuglede varer. Lovforslagets bestemmelse om hæleri med hensyn til indsmugling af særlig grov karakter vil således få et overordentligt snævert objektivt anvendelsesområde.

Efter lovforslaget vil medvirken efter straffelovens § 284, 2. led, til at sikre en anden udbyttet fra indsmugling af særlig grov karakter – f. eks. omveksling eller fordølgelse af pengeudbyttet – blive kriminaliseret.

Endvidere vil modtagelse af pengeudbyttet fra sådanne smugleriforhold efter omstændighederne – navnlig ved hæleri af mere professionel beskaffenhed – kunne være omfattet af straffelovens § 303 om groft uagtsomt hæleri.

Strafansvar efter § 284, 2. led, og § 303 vil imidlertid kun kunne komme på tale, såfremt det kan påvises, at pengeudbyttet stammer fra overdragelsen af de indsmuglede varer.

Dertil kommer, at der i praksis skal kunne føres bevis for, at gerningsmanden i relation til hæleriansvaret efter § 284 har haft forsæt og efter § 303 har udvist grov uagtsomhed med hensyn til den omstændighed, at pengeudbyttet hidrører fra indsmugling af særlig grov karakter.

Selv om hæleriansvar for pengeudbyttet af grov indsmugling således kun vil kunne gøres gældende i ganske enkelte tilfælde, har Justitsministeriet på baggrund af tilsagnet over for Erhvervsudvalget fundet det rigtigst at udforme en regel i straffeloven om hæleriansvar for grov indsmugling, således at Folketinget kan få lejlighed til at vurdere spørgsmålet.

For så vidt angår hæleri med hensyn til *skattesvig* af særlig grov karakter, gælder, at »vindingen« eller »udbyttet« som alt overvejende hovedregel består i en uretmæssig besparelse. Forbrydelsen i skattekontrollovens § 13, stk. 1, består i tilsidesættelse af en oplysningspligt. Forbrydelsen fuldbyrdes ved afgivelsen af de urigtige eller vildledende oplysninger, uanset om de pågældende oplysninger rent faktisk resulterer i en skatteuddragelse.

Hæleriets genstand efter straffeloven er som nævnt »vindingen« eller »udbyttet« ved visse forudgående berigelsesforbrydelser. Anvendt på straffelovens § 289 erhverves »vindingen« eller »udbyttet« i form af skattebesparelsen på det tidspunkt, hvor skattekravet ville have været forfaldent til betaling. På dette tidspunkt vil der i princippet foreligge en vinding for skattesvigeren, med hensyn til hvilken der kan begås hæleri. Vindingen består i den skattebesparelse, der er en følge af skattesvigen.

Den indtægt, som skattebesparelsen knytter sig til, kan derimod *ikke* danne grundlag for et hæleriansvar. Udfører en person således »sort« arbejde og overdrager den pågældende arbejdsvederlaget til en tredjemand, der er bekendt med, at indtægterne ikke vil blive oplyst til skattevæsenet, kan et hæleriansvar ikke gøres gældende, dels fordi der ikke (endnu) fo-

religger skattesvig, dels fordi arbejdsvederlaget ikke er vindingen ved den skattesvig, der senere begås.

Heller ikke i tilfælde, hvor der på omsætningstidspunktet foreligger fuldbyrdet skattesvig, idet gerningsmanden har afgivet urigtige eller vildledende oplysninger om sine indtægtsforhold, vil omsætningen af de uoplyste indtægter (eller dele heraf) være hæleri. Det er i den forbindelse uden betydning, at tredjemand er i ond tro som følge af, at gerningsmanden ved overdragelsen af pengene har oplyst, at indtægten ikke er opgivet til skattevæsenet. Det skyldes, at indtægterne som nævnt alene danner grundlag for skatteligningen. Genstanden for hæleriet er derimod den uretmæssige besparelse, der fremkommer ved, at skattekravet er blevet beregnet på et fejlagtigt grundlag.

Hertil kommer, at det rent praktisk vil være så godt som udelukket at gøre et hæleriansvar gældende med hensyn til den ovennævnte vinding ved skattesvigen (skattebesparelsen). Det vil ikke være muligt at udpege netop de penge, som skattesvigeren ville have betalt det offentlige med, såfremt den pågældende ikke havde begået skattesvig. I modsætning til smugleritilfældene, hvor den oprindelige genstand for hæleriet er fysiske varer, kan de penge, der skulle have været anvendt til betaling af skattekravet, næppe nogensinde øremærkes, således at pengene i kraft heraf vil kunne udpeges éntydigt i gerningsmandens formue som værende netop de penge, skatten ville være blevet betalt med, hvis skattesvigen ikke var begået.

Tilfælde af hæleri med hensyn til groft skattesvig må desuden rent subjektivt formodes at give anledning til betydelige bevisvanskeligheder, idet tilregnelsen skal omfatte ikke blot skattesvig, men groft skattesvig. Det må forventes, at gerningsmanden ikke sjældent vil kunne påberåbe sig at være i en (uegentlig) retsvildfarelse med hensyn til førforbrydelsen og derfor skal frifindes på grund af manglende tilregnelser.

Desuden gælder for langt de fleste særlovsovertrædelser, at hæleri med hensyn til udbyttet fra særlovsovertrædelserne ikke er strafbart. At indføre et særligt hæleriansvar, for så vidt angår udbyttet af groft skattesvig, må således forudsætte en særlig begrundelse, når hæleri med hensyn til f.eks. alvorlig miljøkriminalitet og overtrædelse af fiskerilovgivningen ikke er selvstændigt kriminaliseret.

Justitsministeriet har på denne baggrund ikke fundet at burde stille forslag om kriminalisering af hæleri med hensyn til skattesvig af særlig grov karakter.

3. Afsoningsomkostninger

3.1. Indledning

Efter lovgivningen påhviler det en strafafsoner at betale de udgifter, der medgår til underhold, forplejning og hjemsendelse af den domfældte.

Lovforslaget går ud på at afskaffe denne ordning.

Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1181/1989 om en lov om fuldbyrdelse af straf m.v. afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet.

3.2. Gældende ret

Det fremgår af § 7 i lov nr. 93 af 11. april 1916 om udgifterne i strafferetsplejen, jf. lovekendtgørelse nr. 744 af 6. november 1986, at de udgifter, der medgår til underhold, forplejning og hjemsendelse af personer, der udstår straf af hæfte eller fængsel, henregnes til sagsomkostninger i straffesagen (afsoningsomkostninger).

Såfremt det ved dommen i straffesagen er blevet pålagt den domfældte at betale sagsomkostningerne, vil de pågældende sagsomkostninger herefter blive søgt inddrevet ved politiets foranstaltning, jf. retsplejelovens § 997.

En tilsvarende refusionspligt for afsoningsomkostninger kendes ikke i de andre nordiske lande, og her i landet synes den gældende ordning at have en særlig historisk baggrund. Fra gammel tid har det påhvilet dømte, der udstod frihedsstraf i de lokale arresthuse, at refundere udgifter til underhold og forplejning. Dette må formentlig ses i sammenhæng med, at arresthusene tidligere var kommunale. Efter lov nr. 93 af 11. april 1916 om udgifter i strafferetsplejen var ordningen da også den, at udgifter ved ophold i statens strafanstalter ikke kunne kræves refunderet. Ved lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov bestemtes det, at reglerne vedrørende udgifterne til straffefangens ophold i statens strafanstalter skulle finde tilsvarende anvendelse på udgifter til fangens ophold i ungdomsfængsel, arbejds hus, sikkerhedsforvaring samt sær-fængsel. Heller ikke udgifter til domfældtes ophold i disse institutioner kunne således kræves betalt af de domfældte. Denne retstilstand blev imidlertid ændret ved lov nr. 161 af 18. maj 1937 om politiets og arrestvæsenets ordning. Ved denne lov overtog staten arresthusene, og der blev samtidig - gennem udvidelse af refusionspligten til også at omfatte udgifterne ved afsoning i statsfængsler - indført ensartede regler for arresthuse og statsfængsler m.v.

De nærmere regler om inddrivelse af afsoningsomkostninger er fastsat administrativt og findes navnlig i Justitsministeriets cirkulære af 27. marts 1940. Beregningen af afsoningsomkostninger sker

ved anvendelsen af en fast takst, som udgangspunkt 100 kr. pr. påbegyndt tidsrum af 24 timer fra indsættelsen i anstalt eller arresthus. Denne takst er løbende blevet reguleret, senest ved Justitsministeriets cirkulære af 15. juni 1984.

Det er som anført politiet, der inddriver afsoningsomkostningerne. Politiet fremsender en opgørelse til domfældte. Skønner politiet - f.eks. på grundlag af kendskab til den pågældende i forbindelse med straffesagen, oplysninger fra afsoningsstedet, en særskilt økonomisk vurdering m.v. - at inddrivelse er håbløs, afskrives afsoningsomkostningerne. Dette er det almindelige hos dømte, der f.eks. har udstået længere fængselsstraffe. Skønnes domfældte at have vanskeligheder med straks at betale hele beløbet, men må vedkommende formodes ikke at savne vilje og evne til at betale, kan politiet give udsættelse med betaling eller tillade afdragsvis betaling af beløbet.

Såfremt domfældte ikke betaler, selv om vedkommende skønnes at have evne hertil, vil omkostningerne sædvanlig blive søgt inddrevet gennem fogedretten, jf. herved retsplejelovens § 1013, stk. 3.

De gældende regler om inddrivelse og afsoningsomkostninger forudsætter, at der af politiet og kriminalforsorgen i hvert enkelt tilfælde foretages en vurdering af, hvorvidt afsoningsomkostningerne kan inddrives.

I medfør af § 7, 2. pkt., i lov om udgifterne i strafferetsplejen henregnes udgifterne til befording for de i strafferetsplejens tjeneste virkende embedsmænd under sagsomkostningerne, for så vidt deres ret til fri befording er afløst ved overenskomster om fast vederlag. Retsplejelovens § 1008, stk. 5, indeholder derimod en bestemmelse, hvorefter visse rejseudgifter ikke skal henregnes under sagsomkostningerne. Efter denne bestemmelse falder rejsegodtgørelser og dagpenge til landsrettens personale i anledning af rettens møder uden for dens hovedsæde, rejsegodtgørelser og dagpenge til nævninger og domsmænd, rejsegodtgørelser og dagpenge til statsadvokaten, som foranlediges ved, at denne har embedskontor et andet sted end det, hvor retten holdes, ikke domfældte til last.

Efter forhandling med Finansministeriet har Justitsministeriet ved cirkulære nr. 170 af 23. september 1952 bestemt, at polititjenestemænds time- og dagpenge samt beforderingsudgifter, som afholdes i forbindelse med behandling af straffesager og fuldbyrdelse af straffe, ikke skal betales af den, som pligten til at udrede sagens omkostninger påhviler efter reglerne i retsplejelovens kapitel 91, men at disse udgifter skal afholdes endeligt af statkassen.

Efter det for Justitsministeriet oplyste må det endvidere antages, at der ikke i praksis hos dem, der er

domfældt i straffesager, opkræves rejseomkostninger for andre statstjenestemænd.

3.3. Overvejelser i Straffelovsrådets arbejdsgruppe vedrørende en lov om straffuldbyrdelse

Straffelovrådets arbejdsgruppe afgav i oktober 1989 bind I og II af betænkning nr. 1181 om en lov om fuldbyrdelse af straf m.v. Disse to bind indeholder bl.a. arbejdsgruppens foreløbige udkast til forslag til lov om ændring af forskellige bestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en særlig lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

Arbejdsgruppens kommissorium indeholder ingen særskilte bemærkninger om spørgsmålet om indsattes betaling af udgifterne ved fuldbyrdelse af en frihedsstraf. Efter arbejdsgruppens opfattelse burde spørgsmålet imidlertid behandles og vurderes i forbindelse med overvejelserne om udarbejdelse af en særlig lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

Efter aftale med Straffelovrådet og Justitsministeriet blev de to bind af arbejdsgruppens betænkning med tilhørende udkast til lovforslag straks udsendt til høring hos myndigheder og organisationer m.v.

Denne høringsrunde gav ikke arbejdsgruppen anledning til at ændre sin indstilling vedrørende spørgsmålet om inddrivelse af afsoningsomkostninger. Såvel rigspolitichefen som Politimesterforeningen, Dansk Politiforbund og Dansk Fængselsforbund har tilsluttet sig forslaget om ophævelsen af pligten til betaling af afsoningsomkostninger, jf. betænkningens bind III, s. 831 f.

Baggrunden for arbejdsgruppens overvejelser om afsoningsomkostninger er bl.a. det tilsyneladende misforhold mellem det betydelige administrative arbejde, som ordningen indebærer, navnlig for politiet, og størrelsen af de indtægter, som ordningen medfører. Arbejdsgruppen finder den nugældende ordning uheldig. Arbejdsgruppen lægger herved vægt på, at kun få strafafsonere i praksis har mulighed for at betale de pågældende afsoningsomkostninger, og ordningen indebærer på den baggrund et u hensigtsmæssigt stort administrativt arbejde navnlig for politiet, men også for kriminalforsorgen. Her til kommer, at det i praksis har vist sig vanskeligt at fastslæppe en ensartet praksis med hensyn til inddrivelse af afsoningsomkostninger. Også mere principielt forekommer det arbejdsgruppen rigtigst, at det er staten som sådan, der afholder udgifterne ved fuldbyrdelsen af en strafferetlig retsfølge.

Det kan i denne forbindelse oplyses, at de samlede indtægter, der indgår på kontoen vedrørende strafferetsplejen, for så vidt angår afsoningsomkostninger, i 1991 udgjorde 9,6 mio. kr. og i 1992 ca. 10,6

mio. kr. Der sendes årligt regninger for omkring 100 mio. kr. til domfældte, der har afsonet frihedsstraf.

Arbejdsgruppen har endvidere peget på, at inddrivelse af afsoningsomkostninger kan modvirke de bestræbelser, der i øvrigt gøres for at hjælpe den indsatte til efter endt afsoning at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at en ophævelse af den gældende ordning vil have budgetmæssige konsekvenser. Arbejdsgruppen har dog ikke fundet, at dette hensyn kan tillægges afgørende vægt.

Arbejdsgruppen anfører, at en ophævelse af ordningen vil kunne opfattes som en lempelse af den samlede reaktion over for de persongrupper, som efter praksis har mulighed for at betale for afsoningsomkostningerne. Dette drejer sig i praksis navnlig om hæftedømte og dermed især om personer, der er idømt frihedsstraf for spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden.

Arbejdsgruppen understreger i den forbindelse, at forslaget om ophævelse af den gældende ordning ikke er udtryk for noget ønske om at lempe det samlede sanktionsniveau over for sådanne domfældte. Arbejdsgruppens forslag er alene begrundet i administrative hensyn og mere principielle synspunkter.

Der henvises i øvrigt til betænkning nr. 1181/1989, bind I, s. 53 f., bind II, s. 492 ff., og bind III, s. 751 ff. og s. 831 ff.

3.4. Justitsministeriets overvejelser

Rigspolitichefen og Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at ophævelse af strafafsoneres pligt til at betale afsoningsomkostninger ikke vil medføre administrative besparelser af betydning. Uanset dette finder Justitsministeriet, at væsentlige hensyn taler for at afskaffe betalingspligten.

Kravet om betaling af afsoningsomkostninger kan således på uheldig måde modvirke resocialiseringsbestræbelserne i forbindelse med løsladelse af strafafsonere, ligesom den nugældende ordning indebærer visse principielle problemer vedrørende en ligetret behandling af afsonere.

Justitsministeriet foreslår derfor ordningen ophævet.

Justitsministeriet finder endvidere, at bestemmelsen i § 7, 2. pkt., i lov om udgifterne i strafferetsplejen, hvorefter befordringsudgifter til strafferetsplejens embedsmænd henregnes til sagsomkostningerne, er uden væsentlig praktisk betydning. Også denne bestemmelse foreslås derfor ophævet. Udgangspunktet vil herefter være, at rejseomkostninger ikke henhører under sagsomkostningerne i straffesager, i

lighed med, hvad der udtrykkeligt er bestemt for en række nærmere specificerede typer af rejseudgifter i rejsplejelovens § 1008, jf. herved under pkt. 3.2.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om hæleriens ansvar med hensyn til udbyttet fra en overtrædelse af straffelovens bestemmelse om grov indsmugling har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Forslaget om ophævelse af pligten til at betale afsoningsomkostninger indebærer en nedgang i indtægterne på kontoen vedrørende strafferetsplejen på ca. 10 mio. kr. årligt.

5. Hørte myndigheder m.v.

Forslaget om hæleriens ansvar med hensyn til udbyttet af grov indsmugling og om ophævelse af pligten til at betale afsoningsomkostninger har været sendt til høring hos præsidenterne for Østre og Vestre landsret, Københavns byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Den danske Dommerforening, Foreningen af Politimestre i Danmark, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Dansk Politiforbund og Dansk Kriminalpolitiforening.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilaget til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

Til nr. 1

Ved ændringen præciseres det, at bl.a. adgangen til at få rettens afgørelse af spørgsmålet om reaktion, når en betinget benådet begår nyt strafbart forhold, også gælder ved benådning fra livstidsstraf. Herved lovfæstes den praksis, som Direktoratet for Kriminalforsorgen har fulgt i mange år, og som er tiltrådt af domstolene.

Til nr. 2-4

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.3. og 2.4.

Til § 2

Ved bestemmelsen ophæves § 7 i lov om udgifterne i strafferetsplejen.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.

Til § 3

Bestemmelsen indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ 3, stk. 2, indebærer, at lovændringen ikke har virkning for afsonings- og rejseudgifter, der er påløbet inden lovens ikrafttræden. Disse udgifter vil således blive henført til sagsomkostningerne i det hidtidige omfang. Som det fremgår af det under pkt. 3.3. anførte, er det kun muligt at inddrive en beskedent del af disse beløb.

Til § 4

Bestemmelsen vedrører den foreslåede lovs territoriale gyldighed.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

Ad § 1 (Straffeloven)

1. I § 40 a og § 61 a udgår: »tidsbestemt«.

§ 40 a. Ved eftergivelse af resten af en tidsbestemt straf ved betinget benådning af en person, der har udstået mere end 3 måneder af straffetiden, kan det fastsættes som vilkår for benådningen, at bestemmelserne i § 40, stk. 1–5, finder tilsvarende anvendelse.

§ 61 a. Ved hel eller delvis eftergivelse af tidsbestemt straf ved betinget benådning kan det uden for de i § 40 a omhandlede tilfælde indsættes som vilkår for benådningen, at bestemmelserne i §§ 59–61 om domstolenes kompetence med hensyn til fuldbyrdelse af eller ændring af vilkår i betingede domme finder tilsvarende anvendelse.

2. I § 284 ændres »eller røveri« til: », røveri eller overtrædelse af § 289, 2. pkt.,«.

§ 284. For hæleri straffes den, som modtager eller skaffer sig eller andre del i en ved tyveri, ulovlig omgang med hittegoods, underslæb, bedrageri, databedrageri, mandatsvig, afpresning, skyldnersvig eller røveri erhvervet vinding, samt den, som ved fordølgelse, hjælp til afhændelse eller på lignende måde virker til at sikre en anden udbyttet af en sådan forbrydelse.

3. I § 285, stk. 1, indsættes efter »røveri«: »eller overtrædelse af § 289, 2. pkt.,«.

§ 285. De i §§ 276, 278–281 og 283 nævnte forbrydelser, hæleri med hensyn hertil og med hensyn til røveri samt åger straffes med

hæfte eller med fængsel indtil 1 år og 6 måneder. I de i § 283, stk. 2, nævnte tilfælde kan straffen såvel for skyldneren som for den begunstigede fordringshaver gå ned til bøde.

Stk. 2. — —

4. I § 289, 2. pkt., ændres to steder »§ 123« til: »§ 73«.

§ 289. Med fængsel indtil 4 år straffes den, der gør sig skyldig i skattesvig af særlig grov karakter, jf. skattekontrollovens § 13, stk. 1. På samme måde straffes den, der gør sig skyldig i indsmugling af særlig grov karakter, jf. toldlovens § 123, stk. 2, smh. med stk. 1, eller den, der gør sig skyldig i en tilsvarende overtrædelse af toldlovens § 123, stk. 3.

Ad § 2

(Lov om udgifterne i strafferetsplejen)

I lov om udgifterne i strafferetsplejen, jf. lovbekendtgørelse nr. 744 af 6. november 1986, ophæves § 7.

§ 7. De udgifter, der medgår til underhold, forplejning og hjemsendelse af personer, der udstår straf af hæfte eller fængsel, herunder ungdomsfængsel og psykopatfængsel (straffelovens § 17), samt personer, der hensidder i arbejds hus eller sikkerhedsforvaring (straffelovens § 67), henregnes til sagsomkostninger. Det samme gælder udgifterne til befordring for de i strafferetsplejens tjeneste virkende embedsmænd, for så vidt deres ret til fri befordring er afløst ved overenskomster om et fast vederlag, jf. derhos lov om rettens pleje § 1008.